

Ne hülyéskedj, mi erdélyi magyarok vagyunk!

Eléggé sok magyar ember szerint magyar embernek lenni nehéz dolog. Csak kicsit ki kell nyitni az internetet, s mindjárt látszik, hogy sok mindenkinek rossz a világon, de a legrosszabb valahogy mégiscsak a magyar embereknek. Néha elég szomorú dolog is kinyitni a magyar internetet emiatt.

Ilyenkor Kovácsék általában kicsit legyintenek magukban, mert szerintük még nehezebb dolog erdélyi magyar embernek lenni, mint egyszerűen csak magyar embernek. Bár ez valahogy olyan természetes. Hogy nehéz. Talán ezért nem is búslakodik annyit az erdélyi magyar ember, gondolja Kovács, mint az egyszerű magyar ember. Mert tudja, hogy ez az élet rendje, hogy aki erdélyi magyar, annak alaptól nagyon nehéz. De már olyan régen az, hogy ahhoz teljesen hozzá kellett szokni. Ez a nehézség is hagyomány már, azt lehet mondani.

Az erdélyi magyar ember rendszerint nem csodálkozik azon, hogy nem jól alakulnak a dolgok, mert ugye, sosem alakultak jól. Vagy ha igen, akkor rövid ideig, s köz-

ben félni kellett, hogy jön a rossz. Olyan volt a jó, hogy benne volt a rossz. Úgyhogy mit tehetett volna az erdélyi magyar ember, megtanult együtt élni azzal, hogy a rossz is szinte olyan, mint a jó, csak egy kicsit rosszabb. Ezért az erdélyi magyar ember inkább olyankor csodálkozik, ha jól alakulnak a dolgok, kicsit meg is ijed, keresi, hogy hol van a turpisság. Nehezen szokja, ha valami megy, mint a karikacsapás. Az valahogy nem normális. Jól megkínlódni valamiért, nagy nehezen megoldani valamit, na, az természetes. De például egyből megkapni egy adóhatósági igazolást vagy felszerelhetni egy kétnyelvű táblát, hát az nagyon gyanús.

Mondják is Kovácsék, miközben kínlódna valamivel, hogy hát micsináljunk, ilyen ez, mi erdélyi magyarok vagyunk. Persze tudják, hogy amikor két erdélyi magyar megbeszéli, hogy mit lehessen tenni, mi erdélyi magyarok vagyunk, az rendszerint már eléggé végállapot, azt jelenti, hogy semmi mást nem lehet tenni, mint büszkén elfogadni a megmásíthatatlant. Egyébként ritkán beszélnek meg ilyesmit egymás közt az erdélyi magyar emberek hétköznapiakon, talán mert a dolog azért érzelmi húrokat pendít, és hát ki akarna érzelmeiket kifejezni, mondjuk kedden délelőtt. Politikusok, újságírók persze keddenként is megpendítik a magyarság húrjait, de ez náluk amolyan munkaköri dolog.

Kovácsék inkább csak ünnepnapokon gondolnak hovertartozásukra, vagy olyankor, amikor valamiféle áldozatot kell hozni, vagy az élet olyan dolgaira kell magyarázatot találni, amik nehezen magyarázhatók. Tudni kell azt is, hogy Kovácséknak a nemzeti ünnepnapok is igen nehezek, általában nagyon hideg van, esik valami apró

szemű eső, és közben egy közszereplő arról mond beszédet, hogy sötét a lét. És gyakran még a munkából is el kell ~~lóg~~ kérezni ezért a kis nemzeti jellegű szenvedésért, mert az ilyen ünnep az erdélyi embereknek általában nem szabadnap. De hát túl könnyű dolog is szabadnapon ünnepelni, elpuhul tőle az ember.

Szóval Kovácsék tudják, hogy vannak az életnek olyan helyzetei, amikor nem kell mást mondani vigasztalólag, mintegy magyarázatként valami mardosó kérdésre, csak annyit: hát, így van ez, mert mi erdélyi magyarok vagyunk. Ez a mondat egészen sokrétű kérdéskört válaszol meg egy erdélyi élet során, kisgyerekkortól kezdve az öregségig. És persze általában valamiféle nehézség elfogadására biztat. Ha Kovácsék gyermeke azt kérdi, miért nem érti, mit kérdez a néni a vonaton, miért kell tovább ülnie az iskolában, miért kell népviseletben ballagnia, a válasz általában csupán annyi:

– Azért, fiam, mert mi erdélyi magyarok vagyunk.

Miért sütünk rántott húst kirándulás előtt, pedig elcsigázott a pakolás? Miért spóroljuk az olajat és a tojást? Miért eszünk még mindig kenyeret a paszulyleveshez? Miért élünk négyen negyven négyzetméteren? Miért mondjuk mindig blokknak a tömbházat? Miért maradunk mégis itthon? Miért szavazunk mindig arra a párt-ra? És persze hosszan lehetne még folytatni a kínzó kérdések sorát, melyekre általában egyetlen válasz tűnik bizonyosnak: azért, mert mi... mi vagyunk.

Persze lehet a dolognak vicces felhangja is, például Kovácsék alsó szomszédjában, aki magyartanár, néha felmerül a kérdés: miért nem fizetnek kulturális vagy közösségi munkájáért, pedig kidolgozta a lelkét is? Ilyenkor

Kovács mindig bajtársiasan, megnyugtatóan válaszol:
– Ne hülyéskedj, mi erdélyi magyarok vagyunk!

Az tehát, hogy erdélyi magyar, az egyben azt is jelenti, hogy nehéz. Így tehát a dolog természetes, nem szorul további magyarázatra. Ezt gyerekkora óta tudja az erdélyi magyar ember, hogy nekünk nehéz, mert né, mi erdélyi magyarok vagyunk. De azt is tudja, hogy közben ezt úgy kell értelmezni, hogy ez mégis jó. És tényleg nehéz, és tényleg jó. Ez egészen különös, egyébként.

Miért is maradtunk mi itthon?

Az erdélyi élet igen nagy kettőssége: maradjunk itthon (hivatalos életrecept), de jobb, ha kivándorlunk (nem hivatalos életrecept). Kovács szerint az ideális erdélyi élet talán az lenne, ha úgy lehetne itthon maradni, hogy közben ki lehetne vándorolni, meg lehetne így egészen nyugodni.

Mert egyébként ott kísért a kérdés élethosszig: miért is maradtunk mi itthon? (Ezt a kérdést Kovács néha kicsit keményebb szavakkal tarkítja.) Vagy ha bennük nem is kísért, kísért a környezetben: az ismerősökben, a szomszédokban, a rokonságban, akik időről időre fel is vetik. Vagy csak érzékeltetik, mint Kováccsal: Erdős Palikának hogy bejött az élet odakinn.

Miközben Kovács idehaza... hát, arról jobb nem is beszélni. Pedig mennyivel balfékebb fiú volt Palika, istenem, két számot nem tudott összeadni, maszatos volt állandóan, köszönni sem köszönt, csak nézett maga elé bambán, s imbolygott a kitérdesedett tréningnadrágjában, mindig megkergették a román fiúk. Most pedig Kaliforniában koktélozik a nyurga szőke feleségével a medenceparton, miközben Kovács – felesége óvó felügye-

lete alatt – a kerekas kút mellett süti le a vinettát télire. Ami nem rossz, ugye, de. Miért is maradtunk mi itthon? – mondta ki hangosan a kérdést a minap, amikor hazafele autóztak vinettavásárlás után a piacról, de nem kapott választ, sőt: a felesége feljebb csavarta a Gaga rádiót.

Erdélyi magyarnak lenni olyan, hogy mindegyre furcsa kérdések merülnek fel, sóhajtott beletörődőn Kovács. Leginkább arról, hogy ami van, miért nincs másképp. Erdélyi magyarnak lenni tehát valószínűleg nem olyan nagyon természetes dolog, gondolta, mert ha természetes dolog lenne, nem kellene gyakran olyan kérdésekre válaszolni, hogy ami van, az miért nincs másképp. Erről is szól az erdélyi magyarok életének egy része, gondolta, hogy nyugtatgatják magukat: ami van, az szinte olyan, mintha nem is ilyen lenne.

Mert ott van ugye a kivándorlás-kérdés is: rossz, de mégis jó. Mert megmaradni fontos, de megélni (vagy jobban élni) még fontosabb, gondolta. Eközben harsogón szólt a híradás a Gaga rádióban arról, hogy háromszázezer fő alá csökkent Hargita megye lakossága. Megmaradni vasárnapi dolog, gondolta, megélni pedig hétköznapi. És itthonról nézve úgy tűnik, aki kivándorol, az általában sokkal jobban meg tud élni. Többre viszi. És annyi minden jobb neki. Persze hiányozhat neki sok jó, ami nekünk megvan, de.

És hazatelepedni külföldről?! Siker, idehaza? Hát az tiszta egzotikum. Kovács épp nemrégiben olvasott egy riportot a helyi hírportálon egy fiatal párról, akik gondoltak egy merészet, és hazajöttek, vállalkozást indítottak, *Itthon is lehet érvényesülni*, valami ilyesmi volt a cikk címe. Alul, az előzmények közt meg rákattintott egy másik írásra, mert egy régi iskolatársa képét fedezte fel mel-

lette, *Nem könnyű, de kitartó munkával itthon is sikerülhet*, tisztán emlékszik, ez volt a cím.

Úgy néz ki tehát, hogy kivándorolni: koktélszürcs és mendence, itthon lenni: vinettasütés és kerek kút. Valahogy ez benne van a levegőben. Napok óta ezen merengett Kovács, és hát hazalátogatott Erdős Palika is, s amikor Kovácséknál járt, szavaiból kiviláglott: rettenetes, rettenetes idehaza. Nem lehet közlekedni. Semmit nem lehet elintézni. Semmi nincs megszervezve. Mindenki rosszul dolgozik. Csak a legrosszabb szakemberek maradtak itthon, mindenki más elment, hozzá nem értők mindenhol. Látszik, hogy kevés a pénz. Ráadásul sok a medve. És még a táj is csúnyul.

Kovács saját életétől némiképp elborzadva, habogva kísérelte ki Palikát, közben legbelül lázasan próbálta keresni a magyarázatot arra: miért maradt ő itt mégis?

Amikor ez a kérdés felmerül (általában az elmenéssel szemben), gondolta, az itthon maradás valami nyomasztó, nehéz gondolatként tűnik fel. Ilyenkor az erdélyi ember – nem mindenki persze, csak az, akiben felmerül – magyarázza a bizonyítványát, még akkor is, ha nem lenne oka panaszra voltaképp. Megeshet, már-már röstelkedik, hogy itthon milyen. Hogy neki milyen. Mindig is így volt, hogy itthon ilyen, erre ő mégis. Akkor kellett volna elmenni, amikor. De hát ő akkor. Más volt akkor. És most már. Ez van most már. És még ez is lesz. Basszus.

No, maga sem tudja pontosan. Sokféleképpen magyarázható, hogy miért döntött így, sőt az is lehet, hogy egész egyszerűen úgy alakult: itthon maradt. Csak hát kutya nehéz jól megmaradni, ha az embernek folyton vigasztalnia kell magát közben.

Az erdélyi ember és a politika

Cseles dolog az erdélyi magyar politika, kicsit olyan, mint a mesében: úgy van, hogy nincs, ami elég érdekes, nehezen is lehet eligazodni rajta.

Mert az erdélyi magyar politikát ritkán nevezik néven, leginkább úgy hívják, hogy érdekképviselő, ami elég bonyolult szó, nem is nagyon lehet érteni, hogy akkor most kinek az érdekei lesznek képviselve. Kovácsék úgy látják, hogy leginkább a politikusok érdekei lesznek képviselve, mert akiből politikus lesz, az mind gazdagodik meg, s kerekedik ki, miközben képviseli az érdekeket. Gyakran úgy is szavaznak Kovácsék, hogy megnézik, ki az, aki már meggazdagodott és kikerekedett, s arra voksolnak, mert akkor azt már nem kell kivárni. A politikusok szerint persze a Kovács család érdekei lesznek képviselve, ebből is látszik, hogy a politika mindig nézőpont kérdés. Akárhogy is van, okoskodnak Kovácsék, ha az érdekképviselőben csak politikusok vannak, akkor az mégiscsak politika, akárhonnan is nézzük.

Igaz, hogy egy kicsikét más politika. Nem kifejezetten ilyen vagy olyan oldali politika. Az a lényege, hogy erdélyi magyar, s csak azután jön, hogy politika. A magyarságot

őrzi, az már bizonyos. Őrködik felette. Kicsit fenyeget is a politika, hogy jön a kihalás, ha nincs politika. A Kovács család kihalni azért semmiképp sem szeretne. Mutatja a kampányfilm a múltat, az üres templomokat, a keresztek, a múzeumi varrottasokat, s közben a jövőről beszél, ettől aztán jó félelmetes lesz a jövő. Mert Jézusmária, mi lesz, ha a jövő is olyan lesz, mint a múlt.

Szóval úgy képviseli az érdekeket a politika, hogy a magyarságon keresztül. Ezt például jó dolognak tartják Kovácsék, hogy erősíti a magyarságot a politika, haragszanak is, hogyha egymás torkának ugranak a politikusok, jó magyar emberek tartsanak össze, ne mind bántsák egymást, van baj ügyis elég. Tudja ezt egyébként a politika is, s mindig mondja, hogy aki magyar, gondolkodjon és cselekedjen egy emberként.

Kovácsék szeretik azt hinni, hogy a jó magyar emberek nem rossz magyar emberek. Nem szeretnek ilyesmit még hallani sem, hogy mondjuk egy jó magyar ember, aki közszereplő, rossz magyar ember lehet. Na, de ilyent, hogy egy közszereplő lopna, csalna vagy hazudna például, nem is nagyon hallanak szerencsére sehol, esetleg a szomszédától. De például a médiából szerencsére szinte soha. Minek is bolygatni az ilyent, ha van is, rossz fényt vetne az minden magyar emberre. A nyugalom megzavarására alkalmas tartalom lenne, még az újságírók nyugalalmát is nagyon megzavarná valószínűleg. Legalább egy kicsi nyugalom legyen az embernek, ha már úgy született, hogy erdélyi és magyar.

Néha úgy tűnik Kovácséknak, hogy ami magyar, az mind politika is egyben. Vagy, hogy nem is nagyon lehet szétválasztani a kettőt, a magyarságot és a politikát,

mondtuk is már fennebb. Elmegy Kovács felesége egy erdélyi magyar eseményre, s hopp, ott van egy politikus. Például elviszi a gyermekeket egy versenyre, s a díjátadón fellép egy politikus. Elmegy egy kórustalálkozóra, s lám, néhány politikus. Kimegy a falunapra: politikus. A városalapítás évfordulóján: politikus. Megünnepelne egy magyar ünnepet: politikus, sok politikus. Megemlékezne egy költőről: politikus. Egy íróról: akkor is. Részt venne egy könyvvásáron: ott is.

Arra a következtetésre jutottak Kovácsék, épp múlt vasárnap, miközben az asztal körül várták, hogy hűljön egy kicsit a húsleves, hogy ahol hivatalosan több erdélyi ember is összegyűl, ott mindig feltűnik legalább egy, de inkább több politikus. Onnan lehet tudni, hogy valaki politikus, hogy – mint Kovács fogalmaz – rendruhát visel, komoly ábrázattal bevonul, leül az első sorban, és mindig felszólal. Az ember nem is nagyon tudja, mit mond az illető, pironkodik Kovács, mert nem szokott figyelni, úgy is megy az eseményre, hogy na, félóra a beszédekre, s aztán kezdődik a lényeg. Az alatt a félóra alatt általában telefonozik, vagy az élet dolgain gondolkodik, hogy el kéne vinni a kocsit olajcserére, meg ilyenek. De türelmesen várakozik. Magában azért persze dohog.

Ha a tévében látja a politikust, akkor hangosan is jól odamondikál neki, vagy ha nem is mond cifrákat, várja, hogy vége legyen a szövegnek, s ha nem lesz vége, csatornát vált. Mert unja nagyon, az az igazság. Vagy azt mondja lemondó félmosollyal: na, hazudtok megint, s azzal kimegy a konyhába, hogy kenjen egy vajas kenyeret. Vagy rondákat kommentel tegezőben a neten, s ezzel letudja a dolgot.

Milyen érdekes, csodálkozik Kovács, ha interneten kommentel az ember a politikusnak, olyanokat ír neki, hogy még a billentyűzet is belepirul. De aztán, ha a való életben találkozik vele, kedves és türelmes mégis. Nem kell tehát mifelénk olyasvalamitől tartania egy politikusnak, hogy kifütyülik (ha mégis, az a politikai ellentábor akciója lesz), vagy paradicsommal dobálják meg. A politika olyasvalami, mint mondjuk a medve: adva van, és együtt kell élni vele. Nem valami örömteli dolog, de micsináljunk. Ilyen is van, mert kell, hogy legyen. Mondjuk, medvéből is lehetne kevesebb.